

СРПСКА РИЈЕЧ

ОРГАН СРПСКОГ КЛУБА ВИЈЕЊНИКА ЗАВНОХА

Број 37.

9. фебруара 1945.

Година III.

НАША ПОЛИТИЧКА СТВАРНОСТ

Југославија ће бити уређена федеративно. Она то већ и јесте, као што она као држава већ и постоји, ма да цијели териториј још није ослобођен и ма да ће нова Југославија бити већа од старе, јер ћемо ми добити неке крајеве, који су етнографски и геополитички наши, а нијесу последице првог империјалистичког рата били прикључени из различитих разлога спољашње политике. Према правној теорији ми смо држава од онога часа, чим су наши народи освојили један дио земљишта и чим су на њему организовали власт. Према закључцима АВНОЈ-а и појединих Земаљских антифашистичких вијећа на којима је дошла до пуног изражања воља наших слободољубивих народа, Југославија јесте и биће федеративна или савезна држава. Поједине земље Југославије, свака са својом владом, која ће бити одговорна Земаљском антифашистичком вијећу, биће уређене скоро као посебне државе. Наш ЗАВНОХ доносиће своје законе на свима подручјима оних у оних случајевима, који ће бити резервисани за АВНОЈ, да их он доноси и за Хрватску и за све остале земље заједно. Што ће се препустити појединим земаљама, а што ће опет с друге стране бити заједничко у централној влади, није још дефинитивно одређено, него ће се то уредити касније, када се јасно покаже, што народ о томе свемишља. Међутим већ се сада укажују неке чињенице, да ће на примјер спољашњи послови, заједничке финансије — биће и посебна финансијска политика у појединој земљи итд. — остати заједнички, о којима ће рјешавати АВНОЈ и Национални комитет. Биће јасно одређено, по којима предметима доноси закон АВНОЈ а по којима ЗАВНОХ; АВНОЈ неће прописивати законе о оних питањима, која буду стављена у надлежност ЗАВНОХ-а, неће у том погледу бити закона донесених по АВНОЈ-у а, који би били старији од закона ЗАВНОХ-а.

Речено је да ће народ донијети коначну одлуку о свима питањима федеративне Југославије, када за то дође вријеме. За сада је главно то, да постоји Југославија у којој су положени темељи за федеративно уређење. Тако желе наши народи, а то је оно што је најважније и онда, тако хоће и наши велики савезници, који су стали на становиште, да треба у свима савезничким земаљама поштовати жеље народа. Било је у иностранству доста необавјештености по нашим унутрашњим питањима, али што даље, губе се неискривна резоновања да даду мјеста информацијама, које су истинска слика народних расположења. Познато је, да је реакција која потјече из домаћих редова, а која се још увијек налази изван граница земље, често криво информирала надлежне савезничке кругове, који су опет у питањима наше унутрашње политике подржавали реакционарне елементе. Наша емиграција, у којој су заступљени и некадашња лијепа имена грађанске опозиције у старој Југославији, изгубила је потпуно везу са народом. Претставници бивших наших странака остали су на онеме, с чиме су отишли из земље у априлу 1941. Већина њих као да је преспавала посљедње скоро четири године; сје-

де они по лондонским хотелима, воде бесконачне дискусије и патењу се још увијек са страначким «кљученицима». Они и не знају, да су странке, којима су они стајали на челу, да су те странке, које су у своје вријеме имале коријена у народу, нестале из народних мисли, те у земљи нико више ни не помишља на њихову обнову. Водства тих бивших странака су данас суше гране, отпале са свјежег народног дебла, па их вјетар велике интернационалне политике разноси на све стране, само никако да их донесе на тло, где су у своје вријеме израсле. А када би случајно и залутале у свој родни крај, нема више за њих хране у народним соковима. Струјање народних политичких снага има друге, нове, путеве, одређене народно ослободилачком борбом. Док су тако стари политичари остали беспомоћни и неспособни да ишта добра начине, већина њих је ипак била активна у рђаву послу, јер су помагали и помажу домаћу реакцију и домаће издајце. Не може се опет рећи да су сви ти наши стари политичари сасвим једнаки; има их, који и осјећају праву ситуацију у земљи, али немају моралне снаге ни политичке храбрости да то и јавно кажу.

Наши народи нашли су у главној линији свој прави политички пут; он се још само у појединостима исправља и побољшава али битних промјена неће више бити, јер је основна линија у тешкој борби опрезно и коначно положена. Ту основну линију знају данас и на страни. Један од «велике тројице», микстар-претседник Велике Британије, јесте без сумње добро информисан; он је недавно, на велико задовољство наших народа, изјавио, да је маршал ТИТО господар ситуације у Југославији. Ми смо то знали давно прије те изјаве, али нам је право, да проминентна политичка личност велике савезничке земље исправно просуђује наше унутрашње политичке односе, јер то може само користити продубљивању међусобних савезничких веза.

Наша ће земља бити управљана демократски, то значи, власт ће бити у рукама народа. Ми нећемо копирати ни један демократски систем који постоји у другим земаљама. Ми, то значи наши народи, тражићемо ону демократску конституцију, која нам буде према нашим потребама највише одговарала. И у нашој демократији види се већ темељна основа њезина. Настоји се, а тако ће бити и у будућности, да народ врши власт непосредно, колико год то буде више могуће. Зато су и успостављени и већ плодно раде наши Народни ослободилачки одбори, сеоски, котарски, окружни и обласни. Они први, чини се, да су и најважнији за ону непосредну народну власт. Они морају радити у пуном замаху да се њихово настојање и њихове тежње осјете све до ЗАВНОХ-а и до АВНОЈ-а. Ту на том првом НОО-у сеоском треба поставити тежиште. У њему ће вјешта рука онога што води — а водиће онај кога народ изабере — морати показати способност да народне снаге које су често пута сакривене активира и оспособи да народ изврши своје мишљење о свему што се тиче његова живота и рада. У сеоском НОО-у мора доћи до пуног изражања оно што

се зове самоуправа, а те ће се тежње и настојања преносити постепено према горе, све до ЗАВНОХ-а и АВНОЈ-а. Одозго ће опет струјати сугестије према доле, све до села, јер другови, које је народ поставио на чело државног живота, имају широк опћи преглед и будно пазе да се не би где застранило. У том непрестаном струјању, одоздо према горе и одозго према доле, наши ће и налазе наши народи свој тип демократске народне власти и дају му своје посебно обиљежје. Биће нам држава као нека велика добро уређена кошница, у којој се вриједно ради и у којој су послови према способностима правилно распоређени. Сваки посао је важан, од дјеловања нашега курира па до високо одговорне улоге маршала ТИТА, све у једном настојању, да буде што боље у сваком погледу. Овако треба схватити и мисао једнакости и једнакоправности. Није једнакост у томе да сви радимо исти посао, јер то се не може и то не би било добро, него се једнакост мора узети у смислу, да је сваки посао важан, ако се на њему ради с пољом и ако он унапређује друштвене и народне интересе. Сви за једног један за све — је девиза, којом се треба руководити у нашем дјеловању. Ако се тако буде радило онда ћемо имати добро уређену заједницу Хрватску и нашу Југославију, у којој ће за све исправне грађане бити и рада и круха. Тежње наших народа за федеративним и демократским уређењем Југославије добиле су свој темељ на коме треба градити без икакве бојазни да би мисао федерације могла имати центрифугалну тенденцију, него ће напротив наши народи, поучени скупо плаћеним искуством, ићи у правцу приближавања, на што упућује психолошко расположење свију наших људи.

Оно што није успјело ни једном политичком покрету читаве наше прошлости, успјело је Комунистич-

кој партији; то је чињеница, то је стварност, с којом треба рачунати, па било то коме право или не. Док су се бивши политичари патезали четири године да сложе заједничку декларацију, па им то није успјело, дотле је та «интернационална» Комунистичка партија ријешила национално питање на опће задовољство најширих слојева свију наших народа. Партија води и водиће, а нама свима другима, и групама и појединцима, је дужност, да свако на свом сектору помогне колико може. Партија нас је приближила Совјетском Савезу а то су наши народи одавно жељели, само раније није било ни политичких странака ни вођа који би то хтјели и могли да учине. То је објективна политичка стварност а онај, ко то не разумије и не може да осјети, преко њега ће политика прећи, јер је давно прошло вријеме политичке сентименталности и романтике. Срби, који живе у Хрватској и изван ње, могу бити потпуно мирни с обзиром на своју будућност. Сви ће Срби бити међусобно културно повезани, баш као што ће и браћа Хрвати учинити, а с друге стране је положај српског народа у Хрватској такав, да му државни поредак осигурава слободан и миран развитак у којем ће нашем народу за извјесно вријеме успјети да заљичи тешке ране које су му задали фашистички непријатељи. Ми имамо у «Српском клубу» вијећника ЗАВНОХ-а наше уже политичко водство у оквиру Јединствене народно ослободилачке фронте. То водство је у чврстим рукама, у рукама махом младих људи, бораца и политичара, који нијесу од горе наметнути, него су они напротив непосредно и природно из народа израсли, па је у томе сигурност, да ће они знати исправно и одлучно водити политику српског народа у Хрватској.

Др. Дине Медаконич

У Москви је извршено устоличење руског патријарха

У Москви је одржан концил руске православне цркве, којему су присуствовали претставници свих православних цркава, а међу њима и митрополит скопски Јосиф као претставник српске православне цркве. Концил је изабрао сверуског патријарха и то митрополиту ленинградског и новгородског Алексија. Устоличење патријарха извршено је на свечан начин.

Порука Вијећа народних комесара СССР концилу руске православне цркве

МОСКВА, 5. фебруара. Претседник Савјета за послове руске православне цркве код Вијећа народних комесара СССР, Карпов, одржао је на концилу руске православне цркве говор у коме је најприје поздравно госте националног концила који су дошли као представници православне цркве, а напосред представнике «братских славенских народа, у особи представника св. Синода српске православне цркве митрополита Јосифа. «Садашњи национални концил, рекао је друг Карпов, сазван је да се изабере патријарх московски и сверуски, и да се прихвати статут водства руске православне цркве. Ја сам дубоко

увијерен да ће одлуке националног концила служити дјелу јачања цркве, и да ће бити важна полазна тачка за будући развитак цркве, који ће имати за циљ да помогне совјетском народу у постизавању великих историјских задатака. Национални концил руске православне цркве састао се је у околностима када сви народи наше велике земље у заједници са свим слободољубивим народима свијета воде свети ослободилачки рат против немачког империјализма плачке, улажући своје највеће напоре за постизавање побједи над непријатељем и жртвујући на олтар домовине живот и имовину милијона особа. Руска православна црква у данима горких искушења, које је наша домовина често морала прећи у прошлости, никада није раскинула своје

Наша ће земља бити управљана демократски, то значи, власт ће бити у рукама народа. Ми нећемо копирати ни један демократски систем који постоји у другим земаљама.

везе с народом, дијелила је његове потребе, његове тежње и наде и придонијела свој удио у националном стварању. И у нашим данима, када су хитлеровски разбојници криминално напали нашу свету земљу, када су се народи велике социјетске државе подигли у моћном елану за велики домовински рат у име своје части, слободе и независности, руска православна црква је од првих дана рата узела најактивније учешће у одбрани домовине свим средствима и могућностима која су јој стајала на располагању. У нашој великој домовини последице побједи једног новог реда, који нема примјера у читавом свијету, успостављени су нови односи између цркве и државе. Велика социјалистичка Октобарска револуција еманципирала је и ослободила наш народ, и уједно ослободила руску православну цркву од окова који су је парализирали и који су је ометали у вршењу унутрашње вјерске дјелатности. Нормални односи који су створени између владе и патријарха, без сумње су придонијели органском јачању цркве, а у будућности ће савјет додузети мјере за потпуно уклањање било каквих запрека на путу реализовања слободе савјести совјетских грађана коју прокламира устав.»

Порука концила руске православне цркве другу Стаљину

МОСКВА, 4. фебруара 1945. — Национални савјет руске православне цркве, који се је састао у Москви 31. фебруара 1945. упутио је Влади СССР сљедећу поруку: «Народни концил руске православне цркве, који је сазван ради организовања црквених послова и ради избора патријарха московског и сверуског на мјесто пок. пресветог патријарха Сергија, управља своје прве ријечи, ријечи поздравна и признања нашој влади и њезином шефу врло поштованом Јосифу Висарионовичу Стаљину. Наша црква по милости божјој живи јединственим животом у складу са нашим канонима и нашим вјерским обичајима. У читавај својој дјелатности, у својим потребама, наша црква ужива потпуну подршку владе и то непосредно савјета за вјерске послове руске православне цркве при савјету народних комесара СССР.

Руска православна црква је у току читаве своје повијести судјеловала у животу свога народа. Сада, за вријеме овога великога националног рата, на дан интензивне борбе читавог човјечанства, које је удружено против крвавог фашизма, наша црква се потпуно посвећује служби наше драге домовине и нашег народа. Она је срећна, да је за вријеме периода горких искушења придонијела, заједно са читавом земљом и у омјеру својих снага, свој удио заједничком дјелу побједи.

Бриљантне побједи наше моћне, наше херојске, наше драге војске — то су за нас велике свечаности, за нас све као и за све земље.

Захваљујући свемогућем Богу на великим побједама које су постигнули наши храбри борци, и на истеривању непријатеља са нашег територија, концил горљиво моли Господа, да удијели нашој драгој домовини и земаљама наших савезника коначну и што бржу побједу над фашизмом и у исто доба да пољача снагу, здравље и дуги живот смиљелом шефу Уније врховног команданту наше храбре војске, Јосифу Висарионовичу Стаљину.»

СЛАВА МАТИЈИ ГУПЦУ

БОРЦУ ЗА НАРОДНА ПРАВА

Прошло је 372 године откако је историја хрватског народа забиљежила да своје странице име свога великог сина, вође сељачког народа, Матију Гупца.

Тешка су била то времена за хрватске сељаке, за хрватски народ. Однарођено племство, потпуно продано туђину, заборављало је на свој народ, на његове тешкоће, на његове потребе. Склони да због својих личних интереса и удобности додворе се туђину и своје интересе везу са њиховим, племићи су увијек били спремни да тешко стање хрватског народа још више погоршају.

Сељачка буна 1573 године, коју је предводио и организовао први народни син, сељак из Стубице, Матија Губец, била је управо израз оне народне воље која даје увијек нове снаге за борбу да би се извојевала истинска слобода и уништили сви они који ту слободу народу отимају.

Губец је повео сељачки народ у неравну борбу с надмоћнијом влашћом, повео га је са нилама, мотикама, лопатама, са голим рукама, само да би га ослободио од угњетављања, и дивљачког изабљивања повео га је да спаси част свога народа.

Иако је буна била у крај узнема, како су њени руководиоци и борци најкрвавије пострадали, ипак је она остала један од најсјајнијих догађаја хрватске историје. Хрватски народ је над још једном доказао да он воли слободу, да мрзи туђина, да мрзи Тахија, бискупа Драшковића и све оне који су служили туђину, позивали у помоћ царску војску, само да би сломили оправдан отпор свог сопственог народа. У личности јунака Матије Гупца, коме су племићи издајници у своје бијесе на Тргу Св. Марка

у Загребу кидали месо ужареним клијештица и кога су крунисали у жареном жељезном круном, хрватски народ има једног од својих најбољих синова, чија га борба и смрт уче до које границе треба да буде развијена љубав за свој народ, а мржња на туђина и све народне издајнике.

Матија Губец престао је бити само историјска личност. Он живи у свијести свих наших народа, а нарочито хрватског народа, захваљујући величини свога дјела, захваљујући његовој мученичкој смрти човјека, који је свјестан истине за коју гине.

Име Гупчево надахњавало нас је, једнако Србе и Хрвате, у данашњој нашој борби. Његово име данас носи једна наша бригада у Хрватском Загору, једна од првих хрватских бригада.

Данас, када хрватски народ, уз све остале наше народе, у ослободилачкој борби проживљава најславније дане своје историје, пунтар Матија Губец и његова сељачка буна добијају засебан значај. Можда то управо зато што ми, имајући иза себе тешко, али славно искуство од три и по године ослободилачке борбе против окупатора и домаћих издајника, можемо најбољим метром да мјеримо и непосредно осјетимо величину оне слободе коју је Губец пред 372 године хтио, за коју се борно и за коју је мученички умро.

Сада, када се сви наши народи, пуни снаге и вјере у коначну побједу, налазе пред потпуном и коначним обрачуном са вјековним непријатељем Нијемцима и са домаћим изродима уставима и четницима, којима многи личе сви некадашњи Тахији и Драшковићи, са поносом се сјећамо Матије Гупца.

Суђено је непријатељима народа у Бугарској

Бугарска Отачественог фронта доживјела је дане потпуног препорода, чисти се земља од фашистичких агената и криваца за националну катастрофу у овом рату. Бугарски народ зна да је требало казнити злочинце, везане уз династију Кобург, која је по трећи пут увукла земљу у катастрофу у последњих 30 година. Царски саветници, бишци намјесници и министри, који су се од 21 децембра прошле године налазили у затвору, одговарали су 2 фебруара о. г. за сва злочинства која су починили над бугарским и сусједним народом.

Бугарске фашистичке трупе угушивале су ослободилачку борбу народа Југославије и Грчке, навјестили рат Енглеској и Америци и изазвали уништење Софије од англо-америчке авијације. Они су од Бугарске створили њемачки ратни логор, послали стотине хиљада патриота у затворе, и спремали се за рат против Совјетског Савеза. Бугарски народ био је подвргнут најгорем ропству и због тога је разумљиво тражење народа, да се најстрожије казне хитлеровских агената, и да се онемогући поново да Бугарска постане плијен грамзљивих завојевача.

Пресуда на смрт намјесника Кирила Преславског, Богдана Филова, Николе Михова, бивших царских саветника и министра Добрих Боживала, Ивана Багријанова, Петра Габровског и других фашистичких агената израз су демократског расположења бугарског народа и настојања да се једном за увијек ријешни омражених Кобурга, људи туђе крви, који су путем корупције и насиља осигуравали свој режим и везали земљу уз њемачке империјалисте. Таква став братског славенског народа залага је и срећније будућности свих јужних Славена.

Пријатељство Бугарске Отачественог фронта према нашој земљи видније је из дана у дан. Бугарске трупе боре се против фашистичких завојевача заједно са Црвеном армијом и нашом НОВОјском. У саставу 3 Украјинског фронта бори се 100.000 Бугара. С овим Отачествена Бугарска стаје уз бок уједињених нација и придоније свој удио у општој борби против фашизма. Бугарски народ зна да у даљој борби мора уложити још веће снаге, очистити земљу од издајника и фашистичких агената, учврстити демократску власт. Само тим путем братски бугарски народ осигураће своју будућност и живјети у слози с осталим славенским народима.

ПОЖУРИ! — ПОЖУРИ!

У Лици је пао велик снијег и промет је обустављен. Снабјевање војске и помоћ сиромашним крајевима тиме су онемогућени. Жене и омладина котара Грачац су схватиле озбиљност ситуације и 11. и 12. јануара о. г. изашло је и велико и нало на «пртину». Другарица Јованка Драганић из Плоче има 6 нејачке дјеце, али није хтјела изостати. Једна другарица је дала већу количину дувана да би добила лопату за чишћење. Из поменутих села било је на «пртини» преко 50 жена. У веселом раду састала се је са женама и омладином котара Удбине. Уз поклике «Пожури — пожури!» настало је такмичење ко ће брже, боље и више очистити пута. И промет је био успостављен.

Петар Кљајић

Совјетске су трупе постигле рекорд у заузимању мјеста у току овог рата, зауевши у само једном дану, 23. јануара, 3.430 насељених мјеста.

КОНГРЕС УБОЈИЦА И ИЗДАЈНИКА

На дан Св. Саве, прије годину дана, у селу Ба, у Србији одржан је «Конгрес равногорског покрета», како је Дража Михаиловић назвао своју војничку и политичку клику. Овај конгрес по приликама под којима је одржан, по људима који су на њему судјеловали, по закључцима који су на њему донешени, спада међу највећа чудовишта у политичкој историји наших народа. Конгрес одржавају присташе Драже Михаиловића, министра војног југославенске краљевске владе, који стоји у рату са силама осовине, шефа главног штаба југославенске војске у отаџбини, која се тобоже бори на страни Савезника, против сила осовине.

И ти тобожњи крвави непријатељи окупатора састају се усред Србије под најкрућом њемачком окупацијом, потпуно јавно и слободно на један конгрес, на коме претресају сва војничка и политичка питања. Није то био неки конспиративни састанак, него конгрес на коме је, према тврђењу учесника, било присутно пар хиљада људи. За путовање на конгрес издају објаве окупаторске полицијске власти, а камиони злогласне београдске специјалне комисије превозе учеснике све до самога села. На конгресу учествују чиновници и агенти те полиције, учествују официри и војници српске државне страже Милана Недића, судјелују претстаници окупаторских власти.

Зар може бити веће монструозности него овакав један конгрес, као што је био овај у селу Ба. Човјек који је проглашен «легендарним јунаком» и «првоборцем», којега краљ Петар одликује највишим орденима «за ратне заслуге, на чију је главу окупатор тобоже расписао награду, ето тај човјек долази јавно са цијелим својим штабом и пратићом аутомобилима на конгрес, држи говор, судјелује у дискусији, а да му не падне длака са главе.

Замислите под тим истим околностима конгрес НОП-а у селу Ба у Србији? Замислите судбину сваког појединца, који би учествовао на таквом конгресу?

Какав је политички ефекат требао да има конгрес равногорског покрета? Дража Михаиловић, његов војни и цивилни штаб, читањ

свој рад удешавали су према плану, да они након повлачења окупатора преузму сву власт у Југославији. Зато је њима требала једна политичка формација, која би им послужила за провађање овог плана, а углавном зато да би обманули и нашу и страну јавност. Дража Михаиловић је рачунао да се рат приближује крају, па да треба створити једну политичку групаацију, која ће му помоћи да проведе свој план, а који се састојао у искључивој власти његове војничке клике т. ј. војној диктатури. Ни војни ни политички саветници Драже Михаиловића нису сумњали у то, да би ко други у Југославији могао имати власт, него равногорски покрет, који је за политички програм узео Видовдански устав т. ј. монархију на челу са династијом Карађорђевића и Петром као краљем. Зато није чудо, ако је све то рађено са знањем и одобрењем краља Петра.

Главни дио равногорске резолуције је посвећен НОВ и ПОЈ, Комунистичкој партији Југославије, Народно-ослободилачком покрету и маршалу Титу. Баш из овога дијела резолуције се види, да је цијела та комедија од конгреса имала сврху, да се пред једним форумом — макар какав био — санкционише досадашњи рад Драже Михаиловића, одобри његова борба против Народно-ослободилачке војске, Комунистичке партије и Народно-ослободилачког покрета, и да му се за будуће дају одрижене руке за његове злочине. Отуда у резолуцији оне отруане лажи, са којима се Дража тако често служио, а које су имале тако мало успјеха. Ово је Дража Михаиловићу требало и зато да би се додворио својим господарима — окупатору и Милану Недићу — јер се спремао на коначни обрачун против Народно-ослободилачке војске, па се хтио осигурати од евентуалног напада било са које стране.

У тој опширној резолуцији нема ни једне ријечи о проблемима села и сељака, јер Дража Михаиловић и његови сарадници о томе нијесу никада ни водили рачуна.

Ко је била та маса од пар хиљада људи на том «конгресу»? Дража Михаиловић је довео собом свој штаб и своју вјерну пратињу. То је

била језгра «конгреса». Из околних села, мобилисани су сељаци, који су морали дећи под пријетљом смртне казне, а ако не би дошли биле би им куће попаљене. Затим су дошли људи полиције, српске и њемачке, и то у доста великом броју, како би успјех Дражинога плана био осигуран.

На «конгресу» су се према томе скупили југославенски пропали официри и подофицири, који су очекивали награду за своја убијства српских патриота по селима и градовима и за пљачкање села. Они су допукли собом сеоске олош који је ишао с њима ради пљачке и награде за убијене жртве. Довукли су присилно мобилисане сељаке, који су под пријетљом смртне казне и спаљивања њиховог дома морали у Дражине одреде. То је била оружана снага која је дошла под именом: «краљевска југословенска војска у отаџбини».

На «конгресу» су дошли политички шпекуланти из старих странака који су видјели већ готову побједу равногорског покрета, и на тој побједи осигуравали своје политичке позиције. Међу њима је велики број оних који су сарађивали с Недићем, Љотићем и Нијемцима. На конгресу су дошли агенти специјалне полиције и Гестапа, којима су руке биле крваве од крви незиних родољуба. На конгресу су дошли црноберзијанци и шпекуланти из градова и села који су у равногорском покрету нашли најбољу заштиту од одговорности за своја недјела. Дошли су коначно издајници и слуге окупатора из крајева ван Србије, из Босне, Херцеговине, Славоније, Црне Горе, Хрватске, Далмације и т. д., да изнесу своје злочине и недјела и за њих на конгресу добију похвалу и осигурају плату за тај свој рад крвника. Огромна већина учесника «светосавског конгреса» Драже Михаиловића отишла је путем којим је морала поћи т. ј. повукли су се скупа са својим господарима: Нијемцима, Недићем и Љотићем, па су тиме коначно одредили мјесто, гдје спадају они као и њихов идеолог и шеф Дража Михаиловић скупа са војним и цивилним штабом.

Др. Б. Братић

Пољска ступа у нови демократски живот

Одлуком Националног вијећа Пољске, Национални комитет ослобођења, вољом народа, претворен је у Привремену владу пољске републике. Тиме је наступило ново раздобље у историји и животу пољског народа.

Дуго је пољски народ стењао под терором протународних режима заосталог средњовјековног феудализма. Док је издајник и агенат империјалистичких кругова Пилсудски тјерао пољске сељаке у интервенцију против младе совјетске државе, дотле су сељачки слојеви скапалали под ропством феудалне господе и велепосједа. Има разлога зашто је долазило до изразите противсовјетске политике пољских панова; зато јер су се они плашили властито, подјармљеног народа, да ће се угледати у совјетске народе и учинити крај своме ропству. На рачун својатања и империјалистичких територијалних захтјева према дијеловима совјетске Украјине и Бјелорусије пољска властела настајала су раширити мржњу пољског народа према народима Совјетског Савеза, а повећати своје посjede.

Овакову политику никад нису престали водити пољски званични кругови, па чак ни онда када је Совјетски Савез постао главни фактор у борби против фашизма, односно када је он примио главни терет борбе против хитлеровских освајача. Насупрот томе, влада Миколајчика, Бека и других још бјесомучније продужује политику свог

предходника Пилсудског, настојећи клеветати и обманама спријечити стварање јединства пољских и совјетских народа и помутити односе антихитлеровске коалиције.

Пољски народ је презрео ту политику. Увидјевши да му је само она донијела још страшније ропство — фашистичку окупацију, и он је повео борбу за свој опстанак у ослону, у првом реду, на велики Совјетски Савез. Природно је да пољске избјеглице у Лондону нису могле постати, својом прљавом работом, руководницима борбе пољског народа. Народно ослободилачки покрет, којег претстављају широке масе окупљене око коалиције напредних партија и то: Комунистичке партије, Социјалистичке партије, Земљорадничке и демократске партије, образовао је вољом народа стварно руководство у земљи — Национално вијеће и Национални комитет ослобођења. Национални комитет дао је праве смјернице пољској вајској политици, оријентирајући је ка зближавању са СССР-ом и Савезницима. На основу тога дошла је до пуног изражаја свестрана помоћ совјетске земље пољском народу. Данас Црњена армија непоштедно гони фашисте из Пољске земље, ослободивши заједно са пољским армијом пријестолницу Варшаву и друге важне центре. «Без Совјетског Савеза пољски народ не би био у стању да се сам ослободи» — рекао је Берут у својој поруци пољском народу.

За пет мјесеци плодног рада пољски Национални комитет ударио је темеље демократији пољске републике; провео је аграрну реформу, подијеливши 204.500 хектара земље коју је добило 100.000 породица; отворио је 4.500 основних школа, 130 гимназија, које похађа 730 хиљада ученика, а гдје је запослено 12.000 учитеља, обновљена су многа индустријска предузећа; а од Совјетског Савеза стиже помоћ гладном становништву. На ослобођеном територију функционишу народни одбори. Зато није случајно пољски народ одлучно тражио да се Национални комитет претвори у привремену владу; његовим захтјевима је удовољено 31 децембра 1944 године.

Избјегличка влада Арцишевскога недавно је затражила од савезничких влада да се образује међународна комисија, која ће управљати ослобођеном Пољском док се не проведу избори. Ово је нова смијешна игра слијепца који не виде или неће да виде реално стање у земљи, а совјетска и чехословачка влада су званично признале пољску привремену владу и већ је извршена измјена амбасадора између СССР-а и пољске републике.

Наши народи као и све родољубиве снаге свијета поздрављају нову демократску Пољску, која ће бити способна дати свој удио у коначном обрачуна са фашизмом и у изградњи послеријатног живота и мира.